

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ของแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

Strategic Plan for Sustainable Integrated Tourism Development in Kanlaya Temple Sub-District, Thonburi District, Bangkok

พยอม ธรรมบุตร

รองศาสตราจารย์, ประจำวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและสร้างแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของแขวงกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ผลการศึกษาพบว่าชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีศักยภาพความพร้อมในพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการตามแผนยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้บูรณาการยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการแต่ละด้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชนแขวงกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ 1. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ 2. ความยั่งยืน 3. แผนยุทธศาสตร์

ABSTRACT

This study aimed to investigate the potential of Tourism development and to elaborate the strategic plan for the sustainable integrated Tourism development in Kanlaya Temple Sub-district, Thonburi District, Bangkok. The data were obtained from both qualitative and quantitative research methods. The study founded that Kalayanamit Temple Community is a potential sustainable Tourism Development Destination. According to its strategic sustainable Tourism Development Plan, the community has its vision to develop cultural and historical Tourism, offering its way of life along the Chao Phraya River as well as its diverse spiritual and ethnic identities: three religious and four races living together in peace two hundred years ago. This strategic plan integrated its environmental, economic, social, cultural and spiritual components in a single plan to balance the sustainable Tourism Development plan in the community.

Keywords: 1. Integrated Tourism Development 2. Sustainability 3. Strategic Plan

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นทั้งกิจกรรมดั้งเดิมของมนุษยชาติตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์และในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลกมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโลก สภาการเดินทางและท่องเที่ยวแห่งโลก (WORD TRAVEL AND TOURISM: WTTC, 2010) ได้สรุปความสำคัญเชิงเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวไว้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สามารถสร้างรายได้ ร้อยละ 9.4 ของ GDP ของโลก และยังเป็นภาคอุตสาหกรรมที่กระตุ้นให้มีการลงทุนร้อยละ 9.2 ของการลงทุนทั่วโลก นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังสร้างงานถึง 235 ล้านงานซึ่งเท่ากับการจ้างงานถึงร้อยละ 8.1 ของการจ้างงานทั่วโลก ในภาพรวมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทอย่างยิ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ของโลก

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในโลกปัจจุบัน นักวิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมดังกล่าวไว้สามประการ (COOPER, 2012, p. 6) ประการแรก ได้แก่ การมีภูมิคุ้มกันสูงมากในการฟื้นฝ่าวิกฤตร้ายแรงด้านเศรษฐกิจ การเมือง การก่อการร้าย ภัยพิบัติ ฯลฯ มาโดยตลอด อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จัดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับภาวะความเสี่ยง ตลอดจนการฟื้นตัวจากวิกฤตทุกประเภทอย่างรวดเร็ว ประการที่สองในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วในยุคสังคมดิจิทัล ซึ่งการสืบค้นข้อมูล การเดินทาง การติดต่อจองที่พักและตั๋วเครื่องบินจะผ่านเทคโนโลยีมือถือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมาก และท้ายที่สุดคือการร่วมรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างขึ้นในระหว่างที่มุ่งหากำไรจากการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการแนวเศรษฐกิจเชิงอนุรักษ์ โดยให้ความใส่ใจ ไม่เพียงการสร้างเงินกำไรจากการท่องเที่ยว แต่จะต้องรับผิดชอบต่อด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม (EQUITY) และการร่วมรับผิดชอบด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและจิตใจ (ENVIRONMENT) จึงทำให้เกิดรูปแบบใหม่ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบร่วมรับผิดชอบ เช่น การท่องเที่ยวปลอดคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂ FREE TOURISM) การท่องเที่ยวเพื่อจัดความยากจน (PRO POOR TOURISM) ลักษณะเด่นสามประการดังกล่าวนำมาสู่ความคิดเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลในภาพรวม

การวางแผนยุทธศาสตร์ซึ่งบูรณาการแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหรือท้องถิ่น แผนพัฒนาสังคมและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ตลอดจนแผนพัฒนาด้านจิตใจของมนุษยชาติเข้าไว้ด้วยกันในแผนเดียวกัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นคานาดีด (LEVERAGE) ไปสู่การพัฒนาครบทุกด้านที่สมดุลกัน ไม่พัฒนาด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป จนกระทั่งสูญเสียโอกาสในการพัฒนาในด้านอื่นๆ (OPPORTUNITY COST) จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวใดๆ ย่อมประสบความสำเร็จล้มเหลวถ้าปราศจากการรวมแผนยุทธศาสตร์ที่มีความสมดุลในการพัฒนาด้านต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน (พยอม ธรรมบุตร, 2558, น. 13)

กรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งที่สามของสยามประเทศ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสถาปนาราชธานีแห่งนี้ใน พ.ศ. 2310 เมื่อทรงกอบกู้เอกราชกลับมาจากสยามหลังเสียกรุงต่อพม่าใช้เวลาเพียง 7 เดือน เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเดินทัพกลับจากอยุธยาที่ตั้งมั่นที่กรุงธนบุรี ได้มีประชาชนอยู่ยงที่หลบหนีศึกพม่าไปอยู่ตามป่าตามวัดร้างตามเสด็จมาที่กรุงธนบุรี ได้พระราชทานที่ดินและโปรดเกล้าฯ ให้ชุมชนต่างๆ สร้างศาสนสถานตามศาสนาของตนและตั้งหมู่บ้านพร้อมศาสนสถานดังกล่าวแต่เดิมนั้น บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาของกรุงธนบุรีนั้น เคยเรียกกันว่า “บางมะกอก” เพราะเป็นพื้นที่ของดินดอนปากแม่น้ำที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่แม่น้ำพัดพามา เมื่อแม่น้ำไหลเอื่อยๆ ก่อนลงทะเลบนพื้นที่ราบลุ่มตะกอนก็จมลงกลายเป็นดินเลนที่อุดมสมบูรณ์ เรียกว่า “บาง” เนื่องจากบริเวณนั้นมีต้นมะกอกน้ำขึ้นอยู่หนาแน่นสองฝั่งเจ้าพระยา จึงเรียกย่านดังกล่าวว่า “บางมะกอก” หรือ “บางกอก” และเป็นที่ที่เจ้าหน้าที่ตุลาการในสมัยอยุธยาจะเรียกเรือสำเภาที่แล่นเข้ามาค้าขายกันในอยุธยาให้หยุด เพื่อลงไปวัดปากเรือเพื่อเก็บภาษีปากเรือจึงเรียกบริเวณธนบุรีย่านนี้ว่า “ขนอนบางกอก”

ชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวเป็นชุมชนเก่าแก่อายุ 250 ปี แต่ดั้งเดิมเคยมีชาวจีนฮกเกี้ยน มาตั้งหมู่บ้านและศาลเจ้าจีนตั้งแต่สมัยอยุธยา และมีพระจีนที่อาศัยอยู่กุฎิใกล้ศาลเจ้า จึงเรียกย่านรอบๆ ศาลเจ้านี้ว่า ย่านกุฎิ

พระจีน หรือย่าน “กุฎีจีน” ชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ จึงเป็นชุมชนกุฎีจีน เมื่อมีชาวโปรตุเกส ติดตามสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มาสร้างโบสถ์ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ชื่อว่าโบสถ์ซางตาครูส ก็เลยเรียกชาวโปรตุเกสว่า “ฝรั่งกุฎีจีน” นอกจากนั้นยังมีชาวมุสลิมนิกายสุหนี่ ที่ติดตามสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาจากอยุธยาที่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างมัสยิดของศาสนาอิสลามที่คลองบางหลวงหรือคลองบางกอกใหญ่ ส่วนชาวจีนก็ได้สร้างศาลเจ้าเกียนอันเกงขึ้นตามพุทธศาสนา มหายานที่ริมหน้าเจ้าพระยา และต่อมายังมีการสร้างวัดไทยขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ในย่านกุฎีจีน ได้แก่ วัดประยูรวงศาวาส และวัดกัลยาณมิตร (พะยอม ธรรมบุตร, 2555)

ชุมชนของวัดกัลยาณ์ มีทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น เป็นหมู่บ้านในเมืองใหญ่ คือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันมีประชากร 10 ล้านคน คนเมืองใหญ่เหล่านี้ต่างสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในย่านวัดกัลยาณ์ เพื่อสัมผัสบรรยากาศย้อนยุคไป 250 ปี และมรดกทางวัฒนธรรมยุคกรุงธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์

ชุมชนกุฎีจีนได้ประชุมร่วมกับผู้วิจัยและตระหนักว่าการท่องเที่ยวของคนกลุ่มใหญ่ (MASS TOURISM) กำลังรุกคืบเข้ามาในชุมชนอย่างมากโดยเฉพะะระบบรถใต้ดินจากฝั่งกรุงเทพฯ จะสร้างเสร็จ การท่องเที่ยวในย่านเก่าแก่กรุงธนบุรีก็จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจำนวนมหาศาล ชุมชนและนักวิจัยจึงเห็นสมควรวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในพื้นที่แขวงวัดกัลยาณ์ เพื่อสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยพระยา ที่มีความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างภูมิปัญญาและความเข้มแข็งของชุมชนต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมซึ่งจะเป็นการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ ไปในแผนเดียวกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชนของวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของพื้นที่ดังกล่าว

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาศักยภาพและสร้างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการของชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยทำการวิจัยในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้อง 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาในเขตธนบุรี จำนวน 5 คน ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 6 คน ประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนจำนวน 6 คน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ จำนวน 6 คน

ขั้นตอนในการทำวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้

1. ทำการศึกษาเอกสารข้อมูลทุติยภูมิและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมแนวคิดทฤษฎีของการพัฒนาการท่องเที่ยวในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี

2. ทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนามดังนี้

2.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อศึกษาชุมชนและตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน โดยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบรายการตรวจสอบชุมชนศึกษา (COMMUNITY STUDY CHECKLIST) แบบรายการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (TOURISM RESOURCE AUDIT) ของสถาบันพัฒนาท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมกลุ่มย่อย และวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PARTICIPATORY ACTION RESEARCH: PAR) กับชุมชน ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวจำนวน 23 คน

3. ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการประชุมกลุ่มย่อยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (INTERNAL ENVIRONMENT) เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในปัจจุบัน ต่อจากนั้นในที่ประชุมจึงวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (EXTERNAL ENVIRONMENT) เพื่อหาโอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาท่องเที่ยวของชุมชนแขวงกัลยาณ ในอนาคตและร่วมกันทำการวิเคราะห์ SWOT และสังเคราะห์ TOWS ต่อจากนั้นที่ประชุมร่วมกันหาคำศัพท์ของการพัฒนาโดยใช้แบบประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยว ได้ประชุมร่วมกัน และนำข้อมูลจากการสังเคราะห์ TOWS และศักยภาพต่างๆ ของชุมชนแขวงกัลยาณ มาวางนโยบายและลงความเห็นร่วมกัน ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการต่างๆ ภายใต้แต่ละกลยุทธ์ และแต่ละยุทธศาสตร์โดยพิจารณาถึงผลกระทบ ซึ่งการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ จะมีความสัมพันธ์กัน โดยระมัดระวังในการสร้างสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในภาพรวม

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (CONTENT ANALYSIS) จัดกลุ่มและลำดับความสำคัญของเนื้อหาโดยวิเคราะห์ จำแนกและสรุปประเด็นสำคัญ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2554) จัดทรัพยากรการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (TRIANGULATION) โดยตรวจสอบข้อมูล จากแหล่งที่มาของข้อมูล ในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ที่แตกต่างกันในพื้นที่วิจัย เพื่อความถูกต้องของข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2558, นน. 128-130)

6. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของการวิจัยเชิงคุณภาพมาประมวลเป็นฐานข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามของการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่องแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของชุมชนแขวงกัลยาณ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยการใช้สูตรของคอคแรน (COCHRAN, 1977 อ้างถึงในธีรวุฒิ เอกกุล, 2543) เนื่องจากไม่ทราบถึงขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีความจำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน และเพิ่มจำนวนไป 4% เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่คลาดเคลื่อน จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (QUOTA

SAMPLING) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาของเขตธนบุรี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร สถาบันการศึกษา จำนวน 100 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในเขตธนบุรี 100 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ภาคประชาชน คือ ผู้มีภูมิลำเนาเขตธนบุรี 100 คน โดยสุ่มแบบบังเอิญ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี จำนวน 100 คน โดยสุ่มแบบบังเอิญ

ในกรณีนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบค่าความแตกต่างของกลุ่มประชากรทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อหาความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนที่ดีของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้ PAIR SAMPLE TEST ผลการทดสอบ พบว่า ค่าคะแนนของการกรอกแบบสอบถามทุกข้อของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างในทางสถิติและรวมกันได้

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามของการวิจัยเชิงปริมาณจากข้อมูลที่ประมวลผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ มี 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม แต่แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เพิ่มหัวข้อด้านแรงจูงใจในการมาเที่ยวแขวงวัดกัลยาณ์ ลักษณะคำตอบเป็นตัวเลือก

ตอนที่ 2-5 เป็นคำถามให้ตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์การตอบจากมากที่สุด-น้อยที่สุด โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้ **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวของแขวงวัดกัลยาณ์ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรม กิจกรรมและบริการการท่องเที่ยว **ตอนที่ 3** แบบสอบถามเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว **ตอนที่ 4** แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตวัดกัลยาณ์ **ตอนที่ 5** แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการของการพัฒนาท่องเที่ยวดังกล่าว **ตอนที่ 6** ข้อเสนอแนะ

ในการประเมินผลแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (RATING SCALE) ผู้วิจัยใช้วิธีการแบ่งช่วงการแปรผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (CLASS INTERVAL) โดยระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับนั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของชั้น (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548, น.146)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (IOC) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อมาคำนวณและทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดลองกับกลุ่มคน 30 คน แล้วนำคำตอบมาหาค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (INTERNAL CONSISTENCY RELIABILITY) ของแบบสอบถามเช่นเดียวกับ การทดสอบการเก็บข้อมูลจริงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (CRONBACH'S ALPHA COEFFICIENT อ้างอิงในภรณ์ จันท์ศัพท์, 2556, น. 77) เมื่อคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.90 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.70 ดังนั้น แบบสอบถามจึงเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของการวิจัยเชิงปริมาณของงานวิจัยในเรื่องแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มๆ ละ 100 ชุด รวมเป็น 400 ชุดในพื้นที่ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยเรียบเรียงและตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 400 ชุด ทำการบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ตลอดจนจำแนกข้อเสนอแนะ ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (PERCENTAGE) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและใช้การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STANDARD DEVIATION) เพื่อใช้แปลความหมายของความคิดเห็นเกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ศักยภาพของการพัฒนา วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการของแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในชุมชน

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (DESCRIPTIVE STATISTICS) มาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (FREQUENCY) และแสดงผลออกเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยบรรยายข้อมูลระดับความคิดเห็นและแสดงเป็นกราฟของแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของแขวงกัลยาณิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเรื่องแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในแขวงวัดกัลยาณิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนการวิจัยคุณภาพโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว มีผลดังนี้ ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนเก่าแก่ อายุ 250 ปี ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การมีศาสนา สี่เชื้อชาติอยู่ร่วมกัน ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีจุดแข็งด้านที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ชุมชนมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช แต่มีจุดอ่อนด้านขาดการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน มีโอกาสด้านการสร้างแบรนด์ท่องเที่ยววิถีชีวิตริมน้ำท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรมย่านประวัติศาสตร์ด้านอาหาร มีอุปสรรคด้านมีแหล่งท่องเที่ยวคู่แข่งและอุทกภัย ชุมชนมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการจัดกิจกรรมสื่อความหมายปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์และด้านการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนจึงมีวิสัยทัศน์ที่จะสร้างแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว โดยมีความปรารถนาสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวด้านวิถีพุทธชีวิตที่เรียบง่ายไม่เร่งรีบ ด้านอาหาร 4 เชื้อชาติ ด้าน 3 ศาสนา ด้านวิถีริมน้ำ ด้านย่านประวัติศาสตร์ยุคกรุงธนบุรี โดยบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจเข้าไปในแผนยุทธศาสตร์เดียวกัน เพื่อสร้างการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ที่ประชุม 4 ภาคส่วนได้สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพและนำข้อมูลมากำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแผนดังกล่าวและสร้างแบบสอบถามจากการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำมาทำการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มี 2 ข้อดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในแขวงวัดกัลยาณิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยด้านศักยภาพของการพัฒนาดังกล่าวมีดังนี้

ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่แขวงวัดกัลยาณิ มีค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยบ่งชี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของแขวงวัดกัลยาณิอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84$) ความคิดเห็นต่อปัจจัยบ่งชี้ด้านศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของแขวงวัดกัลยาณิ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับ

มาก (\bar{X} =3.84) และผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยบังคับศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึกของแขวงวัดกัลยาณ์อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.87)

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์	ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวชุมชน 200 ปี เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ	3.13	1.00	มาก
2. แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยววิถีชีวิตไทยริมแม่น้ำ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	3.97	0.90	มาก
3. แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวด้านอาหารชนมฝรั่งเศสกุ๊กจีน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน	3.90	0.91	มาก
4. แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวหมู่บ้านในมมหานคร เพื่อพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน	3.91	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยววิถีชีวิตไทยริมแม่น้ำ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.97 รองลงมาคือ แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวหมู่บ้านในมมหานครเพื่อพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.91 แขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวด้านอาหารชนมฝรั่งเศสกุ๊กจีนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.90 และแขวงวัดกัลยาณ์จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวชุมชน 200 ปี เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 3.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	ภาพรวม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ	3.82	0.99	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	3.88	0.93	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน	3.86	0.95	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน	3.83	1.00	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.85	0.81	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์ของแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกยุทธศาสตร์ โดยมีความคิดเห็นว่ายุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.88 รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.86 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคมแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.83 และยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 3.82 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนากองท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ดังนี้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากองท่องเที่ยวของเขตวัดกัลยาณ์ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว รวมทั้งผู้วิจัยได้ร่วมกันทำการวิจัย โดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยเชิงปริมาณในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกันเพื่อดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ รายการตรวจสอบชุมชนศึกษา รายการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว รายการวิเคราะห์ SWOT และสังเคราะห์ TOWS แบบตรวจสอบศักยภาพชุมชนในการพัฒนากองท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางการสร้างแผนยุทธศาสตร์ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจของชุมชน

เมื่อได้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามแนวของแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณในการหาข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อหาศักยภาพและแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนากองท่องเที่ยวดังกล่าว

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 ดังนี้

ศักยภาพในการพัฒนากองท่องเที่ยวของชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรและการจัดการอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการปลูกจิตสำนึกด้านอนุรักษ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนากองท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของชุมชน ชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่จะสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวด้านศาสนาและวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายพอเพียง ด้านการท่องเที่ยวอาหาร 4 เชื้อชาติ ด้านวัฒนธรรมสามศาสนาสี่เชื้อชาติ และด้านเมืองประวัติศาสตร์ยุคกรุงธนบุรี โดยวางแผนแบบบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจและสิ่งแวดล้อม ไว้ในแผนพัฒนาฉบับเดียวกัน เพื่อพัฒนาอย่างมีสมดุลทั้ง 4 ด้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนากองท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ค้นพบและขอเสนอแนะทางในการพัฒนาประเทศไทยเพื่อมุ่งสู่นโยบาย “ประเทศไทย 4.0” นโยบายที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยไปสู่ “VALUE-BASED ECONOMY” หรือ “เศรษฐกิจแห่งคุณค่า” ซึ่งจะได้รับการขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ต้องการเปลี่ยนการพัฒนาเศรษฐกิจไทยจากภาคผลิตสินค้าสู่ภาคบริการ โดยอาศัยจุดแข็ง 2 ประการของประเทศไทย ได้แก่ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างทั้งความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนและความสามารถในการพึ่งพาตนเองบนฐานของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

มหาวิทยาลัยพะเยา ได้ปรับกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัย เพื่อมุ่งพัฒนาการวิจัยสู่ “Thailand 4.0” เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว ทั้งในระดับชาติและระดับมหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน เพราะในปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาภาคบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อแสวงหา แนวทางรูปแบบใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งสู่นโยบาย “ประเทศไทย 4.0” ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่วิจัยซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (TOURISM DESTINATION) ในระดับชุมชนขนาดเล็ก ได้แก่ ระบุหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของการจัดระเบียบราชการแผ่นดิน และเป็น “บ้าน” ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ในการพัฒนาประเทศมักมีดังคำกล่าวที่ว่า “คำตอบของการพัฒนาอยู่ที่หมู่บ้าน” หรือ “หมู่บ้านเป็นจุดแตกหักของการพัฒนา” หมายความว่าถ้าจะดูความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศให้ดูผลที่หมู่บ้าน 70,000 หมู่บ้านทั่วประเทศไทย (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2556, น. 303) การสร้างความสำเร็จของการพัฒนาประเทศไทยอยู่ที่การสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสนามรบ ที่ชาวบ้านคือประชากรชาวไทย 70 ล้านคน กำลังรบอยู่กับสนามแวดล้อมที่เสื่อมโทรม สภาพเศรษฐกิจทุนนิยมแบบอุตสาหกรรมที่ทำให้ไม่พอเพียง การขาดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม สภาพสังคมที่มีแต่การแข่งขันและการมอมเมาประชาชนด้วยกามารมณ์ และการพนัน ขาดความสามัคคี เมตตาช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน สภาพวัฒนธรรมไทยที่กำลังล่มสลายและจะนำมาขายในการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสภาพจิตใจของชาวบ้านที่แสวงหาที่พึ่งทางกายและทางใจ

ผู้วิจัยขออภิปรายเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ชุมชนตระหนักในการสร้างแบรนด์ท่องเที่ยว กุญแจเงินที่ชัดเจนในสายตาของชาวโลกบนอินเทอร์เน็ต โดยรวมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนมาบูรณาการภายใต้แบรนด์ดังกล่าว แทนการขายสินค้าและบริการแบบแยกส่วนอย่างเดิม โดยมียุทธศาสตร์ ด้านที่ชัดเจน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมสามศาสนา ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม และสี่เชื้อชาติ ได้แก่ โปรตุเกส จีน ไทย อิสลาม ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ยุทธศาสตร์ด้านการตลาดดิจิทัล เพื่อนำภาพลักษณ์ของเขตธนบุรี ขึ้นสู่การรับรู้ของประชาชนที่เป็น Digital Natives และยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มคุณค่าและการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจิตใจของชุมชนในการปลูกจิตสำนึกเชิงอนุรักษ์ในภาพรวมซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0, 2560)

การเริ่มพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการทั้ง 4 ด้าน จึงเป็นคำตอบให้กับหมู่บ้านเพราะชาวบ้านสามารถใช้การวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยวเป็นคานาดีด (LEVERAGE) เพื่อส่งไปยังยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ ท้องถิ่นและการกระจายรายได้ตลอดจนการพึ่งพาตัวเอง การพัฒนาสังคม กลับสู่วิถีชีวิตแบบพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันพึ่งพาตนเอง การอนุรักษ์วิถีชีวิตภูมิปัญญาวัฒนธรรมรากเหง้าของตนเองให้ยั่งยืน เพื่อสามารถนำมาช่วยในการท่องเที่ยว และโดยเฉพาะการรื้อฟื้นการพัฒนาจิตซึ่งเป็นผู้คุมการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ไปในทางที่เป็นคุณ (ป.อ. ปยุตโต, 2556)

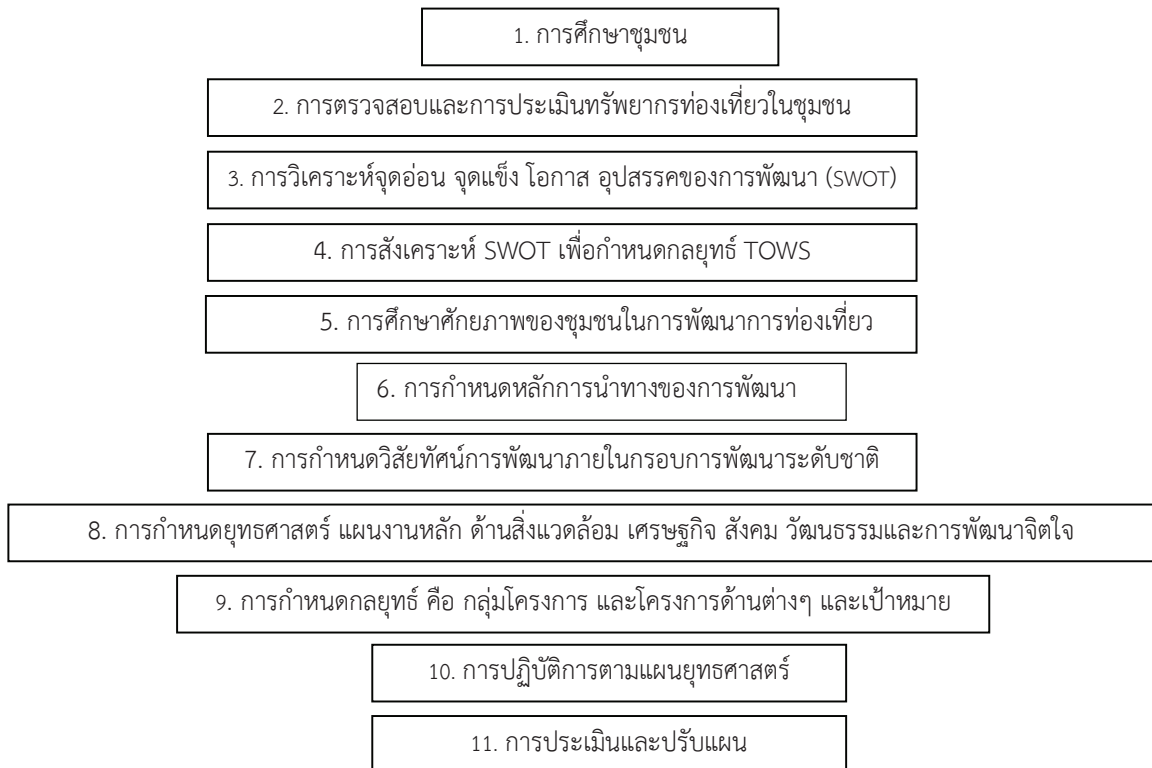
อนึ่ง การสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมๆ กันภายในแผนเดียวกันยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558–2560 ซึ่งมีทิศทางขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยในอนาคต ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า “วางรากฐานแห่งการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

ในส่วนที่เกี่ยวกับกรอบการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาวได้แก่วิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2570 นั้น ได้กำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรม ประชาธิปไตยและหลัก

ธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัย และมั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจ ที่พึ่งพาตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาค และโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2570, 2558) ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาไปสู่การบรรลุเป้าหมายของวิสัยทัศน์พัฒนาประเทศไทย 2570 ว่า คำตอบอยู่ที่การพัฒนาและสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ โดยการนำเป้าหมายมาแปลเป็นการลงมือปฏิบัติการ ระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ (TRANSLATE GOALS IN ACTION IN EVERY VILLAGE IN THAILAND)

ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบของการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในระดับหมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด/ภาค/ประเทศ/โดยสังเขปดังนี้

แผนงานการสร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวบูรณาการอย่างยั่งยืน

ที่มา : พยอม ธรรมบุตร, 2016 หน้า 1

อนึ่งแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนระดับหมู่บ้านหรือชุมชนนี้ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ที่ได้สรุปความต้องการของประเทศไทยไว้ว่า “แผนหมู่บ้านหรือชุมชน หมายถึง การกำหนดอนาคตและกิจกรรมตามความต้องการของคนในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว”

กล่าวโดยสรุป แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความคิดไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในภาพรวมทั้งด้าน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจของคนในหมู่บ้าน เป็นเอกสารที่คนในชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น ตามกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีวิจัยโดยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จึงเป็นแผนของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน แผนดังกล่าวทำให้ชุมชนรู้จักตนเอง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการพัฒนาชุมชนของตน เป็นฐานข้อมูลเพื่อการเสนอขอรับการสนับสนุนของงบประมาณ แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน ที่มีศักยภาพในการทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งจะถูกส่งต่อเป็นทอดๆ จากระดับหมู่บ้านสู่ตำบล สู่อำเภอ สู่จังหวัด และสู่แผนชาติต่อไป กั้นขึ้นไปจากฐานสังคมคือหมู่บ้าน แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงเป็นทั้งวาระแห่งชุมชนและเป็นวาระแห่งชาติ คือ ประเทศไทย 4.0 ไปพร้อมๆ กัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการนั้น งานวิจัยครั้งนี้ได้มีการค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์สินค้าและบริการของการท่องเที่ยวทั้งระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

ในยุคเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับสินค้าและบริการให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยไม่สร้างสินค้าและบริการ และแหล่งท่องเที่ยวแบบแยกส่วน แต่ทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ต้องค้นหาทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตนเองและนำมาหลอมรวมให้อยู่ภายใต้แบรนด์ท่องเที่ยว 4.0 โดยแบรนด์ดังกล่าวจะสอดคล้องความต้องการของกลุ่มตลาดเป้าหมาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติเช่นกัน

พยอม ธรรมบุตร (2558, น. 3) ได้วิเคราะห์แบรนด์ท่องเที่ยวไทย 4.0 ไว้ว่าจะไม่เป็นเพียงแบรนด์สินค้าเพื่อแสวงหากำไรแต่อย่างใดอีกต่อไป แต่ต้องเป็นแบรนด์ของคนกลุ่มใหญ่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล กำลังร่วมกันกำหนดซึ่งผู้คนที่กำลังมีชีวิตและซื้อขายการท่องเที่ยวอยู่บนออนไลน์นั้น ได้สร้างแบรนด์ 4.0 ที่มีชีวิตและความปรารถนา ร่วมของ GEN. C. ซึ่งเป็น DIGITAL NATIVES ทั่วโลกที่เรียกร้องว่า แบรนด์สินค้า 4.0 ที่มีชีวิตบนโลกออนไลน์ (เพราะเป็นคนทั่วโลกพร้อมกันมีชีวิตอยู่ในแบรนด์) จะต้องแสดงความใส่ใจ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติและด้านสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการสร้างคุณค่าและแบรนด์เป็นศูนย์กลาง มีแนวทางการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจน ปิยะชาติ อิศรภักดี (2559, น. 317) ได้สรุปไว้ว่ากลไกด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมเป็นเงื่อนไขในการที่แบรนด์ 4.0 และแบรนด์ท่องเที่ยว 4.0 จะต้องแสดงบทบาทรับผิดชอบต่อโลกและในมิติการตลาดได้มีการนิยามถึงความต้องการที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนโลกไปสู่อนาคต ภายใต้แนวคิด 4 Ws อันประกอบด้วย มิติด้านการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ (ECONOMIC WEALTH) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (ENVIRONMENTAL WELLNESS) มิติด้านคุณภาพสังคม (SOCIAL WELL-BEING) และมิติด้านปัญญาของมนุษยชาติ (HUMAN WISDOM) งานวิจัยด้านการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนนี้ จึงมีความสำคัญเพื่อตอบโจทย์การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาในภาพรวมของโลกไปสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กรุงเทพมหานครควรจะวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2560–2570 เพื่อสนองนโยบายประเทศไทย 4.0
2. กรุงเทพมหานครควรสนับสนุนชุมชนทั้ง 50 เขต ในกรุงเทพมหานคร สร้างแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตแต่ละเขต แบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน สำหรับ พ.ศ. 2560–2570 โดยสร้างเป็นแบรนด์ท่องเที่ยวแต่ละเขต 4.0

3. ชุมชน 70,000 หมู่บ้านในประเทศไทยควรวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนฐานทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยยึดทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นหลักการ เพื่อเป็นการวางแผนพัฒนาชุมชนทั่วประเทศแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนภายใต้แบรนด์ท่องเที่ยวชุมชน 4.0

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2559. จาก www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- นภาพรณ์ จันทร์ศัพท์. (2556). **ระเบียบวิธีการวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปิยะชาติ อิศรภักดี. (2559). **BRANDING 4.0** พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์: Amarin HOW-To.
- พยอม ธรรมบุตร. (2558). The Destination (จุดหมายปลายทางของการเดินทาง) ใน **เอกสารประกอบการเรียน การสอนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). **ชีวิตที่สมบูรณ์**. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2556). **ยุทธศาสตร์การพัฒนา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงรุก**. สำนักพิมพ์: Book Point Academic
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2570**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560. จาก www.nesac.go.th/web/upload/modDocument/file_5301382881864_tn-46-221.pdf
- สุภางค์ จันทวานิช. (2558). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ** พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **THAILAND 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560. จาก ebooks.m-society.go.th/ebooks/download/194
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2554). **การวิเคราะห์และการนำเสนอผลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- COOPER. (2012). **The Essentials of Tourism**. Dordrecht Heidelberg, London, New York: Springer. Prentice Hal.
- WTTC. (2010). **Travel & Tourism Economic Impact: Thailand 2009**. (London: World Travel Council).